

NECHTE POMSTU PÁNU

I. ČTENÍ Z BIBLE

2. Královská 6,8–23

II. ČTENÍ Z BIBLE

Římanům 12,17–21

Nikomu neodplácejte zlým za zlé. Vůči všem mějte na mysli jen dobré.¹⁸ Je-li možno, pokud to záleží na vás, žijte se všemi v pokoji.¹⁹ Nechtějte sami odplácet, milovaní, ale nechte místo pro Boží soud, neboť je psáno: „Mně patří pomsta, já odplatím, praví Pán.“²⁰ Ale také: „Jestliže má tvůj nepřítel hlad, nasyť ho, a má-li žízeň, dej mu pít; tím ho zahanbiš a přivedeš k lítosti.“²¹ Nedej se přemoci zlem, ale přemáhej zlo dobrem.

KÁZÁNÍ

Krásný příběh před sebou dnes máme. Příběh, který dobře ilustruje slova apoštola Pavla o tom, jak mají žít Boží děti.

1.

Vojáci aramejského krále jdou do Dótanu, aby tam zajali (a pak asi mučili a zabili) proroka Elišu. Díky svým prorockým schopnostem totiž odhaluje izraelskému králi vojenské plány aramejského krále. A ten na proroka pošle svoje speciální komando.

Žádné dobré úmysly s ním nemají, usilují mu o život. Nepodaří se jim to ale. Karta se obrátila. Ráno ho měli téměř v hrsti, obklíčeného ve městě Dótan, chybělo jen maličko. Odpoledne je má v hrsti on a nejenom téměř, ale docela a úplně.

Na Elišovu přímluvu Bůh aramejské vojáky oslepí a Eliša jim nabídne, že je dovede za tím, koho hledají. A odvede je do Samaří, hlavního města své země. Tam je, jistě obklíčené izraelskými vojáky, nechá prohlédnout. Aramejci jsou v naprosto beznadějně situaci.

Teď si by si na nich mohl zgustnout. Mohl by si to vychutnat. Mohl by souhlasit s tím, co navrhuje izraelský král: Všechny je pobít. Jak láková je to představa. Mít v hrsti svého protivníka, mít v hrsti toho, kdo mi ubližuje, toho, kdo mi připravuje zlé věci, kdo proti mně něco osnoval nebo mi něco provedl. „Kdyby se mi tak dostal do rukou,“ pomyslí si a leckdy řekne i mnohý z nás.

Taky mne to někdy napadalo. Představoval jsem si, jak vidím někoho, kdo mi ubližoval nebo se ke mně choval ošklivě a potřebuje pomoc. A já mu řeknu: „Je mi líto, nemohu Vám pomoci, právě někam strašně spěchám.“

Anebo ještě jinak: Pomůžu mu, ale dám při tom pořádně jasně najevo: „Vidiš, jaký jsem já. Ty ses ke mně choval tak ošklivě a hrozně, ale já, když jsi teď v nouzi, ti pomůžu.“ A budu si přitom užívat, jak se ten člověk smaží ve vlastní šťávě, když uvidí moji dobrotu.

I takové představy jsou ale vlastně představami o pomstě. Jsou sice jemnější než napínání na skřípec nebo výprask či jiná odplata, ale přece jen to jsou představy o pomstě. Protože co je pomsta? Pomsta přece znamená: mít navrch, ukázat to tomu druhému. Mít ho v rukou. Pak se k němu i třeba zachovat velkoryse a milostivě, aby to viděl.

A takové představy o pomstě, v různé podobě, se někdy zmocňují i věřícího člověka.

2.

Jenomže Boží hlas nám říká: „Nechte pomstu Pánu.“ Nechte pomstu Bohu. A to slovo znamená naprosto jasně a jednoznačně to, co znamená: Vzdejte se práva na odplatu a odsouzení druhého za čin, který vám udělal.

Sami asi dobře znáte, že když máme nějaký spor nebo se s někým zneprátelíme, postavíme vždycky sami sebe na stranu pravdy, dobra, práva, spravedlnosti, na Boží stranu – a druhého postavíme na ďáblovu stranu. Proto také máme nutně pocit, že my jsme v právu a máme pravdu, zatímco ten druhý je v nepravu, ubližuje nám a křivdí nám. A že my máme právo svoji pravdu hájit, jak to jen jde.

Boží slovo ale říká: Vzdejte se takového posuzování. A vzdejte se pomsty založené na takovém vidění věci. Člověk, který si myslí, že stojí na straně pravdy a práva a ve jménu této své pravdy vykonává spravedlivou odplatu, může nadělat mnoho zlého.

Uvedu příklad: Znal jsem muže, který byl velmi zahořklý vůči církvi. Jeho maminka, vdova, měla od nějaké farnosti pronajaté pole. Jeden rok se neurodilo a ona nemohla zaplatit nájem. A tak museli opustit domek, ve kterém bydleli, a protloukali se životem téměř jako žebráci.

A za to všechno, tak to ten muž viděl, mohla církev. Domníval, že je v právu a že je správné, když dělá, co může, aby bojoval proti církvi a křesťanům. A v době, kdy tehdejší komunistická ideologie takový boj proti církvi podporovala, udělal ten muž mnoho zlého mnoha věřícím lidem.

Domníval se, že stojí na straně pravdy a práva a spravedlnosti. Nebyl ochoten připustit, že sám dělá zlo stejného druhu. Vykonával svou spravedlivou odplatu. Ze svého hlediska měl pravdu a dělal správnou věc. Ale ve skutečnosti neměl pravdu a nebylo to tak. Protože svou pomstou působil jen další bezpráví, další křivdu. Tím, že vykonával pomstu, už nestál na straně práva ani pravdy ani spravedlnosti.

Jak dobře a jak do hloubky o tom věděl Pán Ježíš. Jak dobře tomu rozuměl jeho veliký učedník Pavel. Pomstou člověk vlastně přechází do tábora Božího nepřítel, do ďáblovho tábora. Je to jedna z nejdokonalejších lstí, kterou ďábel na světě má. Má proti sobě člověka zapáleného Kristovým Duchem. Žádné pokušení na něho neplatí. Odolává všemu, opravdu kazí a nabourává ďáblovu říši. A ďábel prchá.

A pak na něho vymyslí hroznou lest: nechá ho vykonávat spravedlivou pomstu nad Božími protivníky. A v tu chvíli ho má ve své ruce a moci. Vnutí mu své zbraně, svůj způsob boje. A už je zase pánem ďábel a jeho lest.

Kdo začne vykonávat „spravedlivou“ pomstu nad nepřáteli, nejen svými, ale i Božími, je ve skutečnosti už jednou nohou na ďáblově straně.

Proto napsal apoštol Pavel: „Nechtějte sami odplácet, milovaní, ale nechte místo pro Boží soud.“ Cituje Mojžíšovu píseň z knihy Deuteronomium (Dt 32,35), která měla Izraeli připomínat Boží činy, jeho vysvobození.

Pomstou nad druhým vynáším soud, který patří jedině Bohu. Jedině Bůh může spravedlivě posoudit čin druhého člověka. Neboť naše představa o spravedlnosti je velmi chatrná představa. I naše představa o Boží spravedlnosti je velmi cítit člověčinou. Ani na první pohled zbožné: „Však jim Pán Bůh odplatí,“ nenechává pomstu Bohu, ale samo rozhoduje a chce rozhodovat a předepisovat Bohu, co má udělat a komu.

3.

Co tedy místo pomsty? „Jestliže má tvůj nepřítel hlad, nasyt' ho, a má-li žízeň, dej mu pít; tím ho zahanbíš a přivedeš jej k lítosti.“ Místo pomsty dobro, lásku, odpuštění. Místo pomsty neodplácení zlem. „Já vám říkám, abyste se zlým nejednali jako on s vámi,“ říká Ježíš svým učedníkům (Mt 5,39). To jsou nové zbraně Božího Ducha.

Za zlo dobro, za nenávist lásku, za bolest a urážky odpuštění. A přitom ne kyselá a s pocitem: Jak jsem já jenom nekonečně dobrý. Ale samozřejmě, samo sebou, protože tak si to přeje můj Pán, protože k tomu mě volá. Sám to tak dělal a k tomu mi také dává sílu svého svatého Ducha.

Nejednat s druhým, se zlým tak, jako on jedná s námi, nemáme proto, abychom měli dobrý pocit, jak jsme dobří, abychom ukázali svoji morální převahu. Máme to dělat proto, aby ten zlý, nepřítel, našel cestu k lítosti, jestliže jednal zle. Aby ho to vedlo ke změně života.

Je to cesta nesmírně nesnadná a téměř se zdá až neschůdná. A přece je to jediná cesta, která má Boží zaslíbení. A zastavuje zlo.

Zlo je jako míč a pomsta je jako tvrdá podložka. Zlo přiletí a odrazí se zpět, mnohokrát dokonce odpáleno ještě prudčeji, než přiletělo. A znovu a znovu. Dobro a odpuštění je jako tlumící vrstva: míč se neodrazí, zlo ztratí svou moc a sílu, svou energii – a padne na zem.

Samozřejmě, nedělejme si iluze. Ježíš nás varoval před iluzemi. Jeho kříž je nejhlubším varováním před iluzemi, že to bude snadné. Ale vede nás touto cestou.

V Elišově případě měla tato cesta hmatatelný a rychlý výsledek, opravdu zastavila cestu zla. Chleba a voda pro nepřítel místo masakru.

A hluboký smysl a veliký význam má tato cesta vždy. Kati po popravě opravdového Božího svědka často našli Boha a jeho milost. Setník u kříže volá: „To jistě byl Boží Syn.“

Opravdový smysl má opravdu jedině tato cesta. Jedině ona má smysl a naději v rodině, ve sporech a hádkách, v nepřátelství. Někdy přijde změna skoro okamžitě. Jindy to může trvat dlouho, týdny, měsíce i roky. A je při tom všem třeba nesmírné pokory.

Ten, kdo jde touto cestou, se na ni nevydává proto, aby získal slávu a čest, popularitu a body. Ale proto, jak říká Pavel, aby nepřítel, zlý člověk našel Boží království. Je to součást našeho poslání, součást evangelizace.

Takovou cestou, cestou odpuštění a neodplácení, cestou přemáhání zla dobrem, může jít ten, kdo sám našel Boží království. Kdo žije jeho skutečností. Kdo našel Ježíše. Kdo žije z jeho moci a síly, kdo žije pokojem a láskou, kterou toto království a jeho Král dává. Bez toho to člověku musí připadat jako naprosté šílenství: odložit pomstu, odpouštět nepřátelům, neodplácejte zlým za zlé, ale vůči všem mít na mysli vždy jen dobré.

Je to cesta našeho Spasitele a Pána, cesta Ježíše Krista. Je to cesta, po které ho máme následovat.

MODLITBA PO KÁZÁNÍ

Pane Ježíši Kriste, daruj nám sílu jít tvojí cestou. Cestou neodplácení zlým za zlé, cestou přemáhání zla dobrem. Daruj nám sílu jít cestou neodplácení, cestou lásky i k nepřátelům. Cestou svědectví o tvé lásce. Amen.

Michal Šourek, 18. 2. 2024